

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologia Scholastica Secundum Viam Et Doctrinam D. Thomæ Aquinatis, Doctoris Angelici

In Celebri Archiepiscopali Benedictina Universitate Salisburgensi, methodo
& norma ibidem usitata publicè tradita, & in IV. Tomos digesta ; Qvorvm
Primvs Tractat De Deo Vno Et Trino, Deq[ue] Creatura Angelica ...

Mezger, Paul

Augustæ Vindelicorum, 1695

Articulus II. De notionibus & modo loquendi de Divinis Personis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73455](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73455)

ARTICULUS II.

De notionibus & modo loquendi de Divinis Personis.

S U M M A R I A.

1. Quid sit notio?
2. Quot sint notiones?
3. Origines non sunt notiones.
4. Disparitas inter innascibilitatem & ingenerabilitatem.
5. Innascibilitas an sit negatio?
6. Summa Personarum similitudo & aequalitas.
7. Earundem $\pi\epsilon\gamma\gamma\alpha\sigma\iota\varsigma$, seu circum infessio.
8. Ejus vocis auctor D. Damascenus.
9. Regulae pradicandi absolute.
10. Regulae pradicandi singulariter, vel pluraliter.
11. Regulae pradicandi transcendentiæ?
12. Unum & Ens dicuntur tam singulariter, quam pluraliter.
13. Non autem bonum & verum.
14. Quomodo Persona pradicetur de singulis personis?

§. I.

Quid, quæ & quot notiones Divinarum Personarum?

1. **N**Otio hic q. 32. a. 2. definitur à S. D. quòd sit propria ratio cognoscendi Personam Divinam, hoc est, ratio objectiva, tenens se ex parte Personæ, per quam, veluti specialem notam & characterem, aliquam Personam Divinam cognoscimus, & ab alia fecernimus. Quæ proinde quatuor exigit conditiones. Primò ut significetur termino abstracto, quia sicut ratio formalis essendi, vel aliquid constituendi termino abstracto, ipsum verò constitutum termino concreto significatur; ita & ipsum cognitum termino concreto, ratio verò cognoscendi melius termino abstracto exprimitur. Secundò, ut sit aliquid ad originem pertinens: omnis enim distinctio in Divinis ex relatione originis provenit. Tertiò, ut non sit commune omnibus Personis: hòc ipso enim non esset ratio distinguendi unam Personam ab altera. Quartò, ut pertineat ad dignitatem, eamque connotet, quia, ut habet S. D. q. 29. a. 3. ad 2. Persona est nomen dignitatis.
2. **Q**uinq; notiones, juxta eundem S. D. cit. q. 32. a. 3. & communem doctrinam Theologorum, ponuntur in Divinis. Nimirum innascibilitas, & paternitas in Patre: filiatio in Filio, spiratio activa in Patre & Filio: processio, seu spiratio passiva in Spiritu Sancto. Cujus numeri hæc est ratio. Cum notiones pertineant ad originem, tot sunt notiones in Divinis, quot sunt diversi modi & rationes originis, quibus & dignitas Personæ Divinæ, & ejus ab altera distinctio nobis innotescit: sed ejusmodi diversi modi & rationes originis sunt quinque: ergo. Nam duplex in primis est ordo & modus originis; unus, qui vocatur, à quo alius; alter, qui ab alio: ille ad activam, iste ad passivam originem pertinet. Quantum ad modum originis à quo alius, sic est in Patre paternitas, quantum ad modum originis, qui ab alio, sic est innascibilitas, quæ significatur Patrem esse ingenuitum, primum & fontale principium Personarum, seu principium sine principio. In Filio quoad rationem,

qui ab alio, est filiatio; quoad rationem, à quo alius, sic est spiratio activa communis Patri & Filio. Tandem quoad modum originis, qui ab alio, est in Spiritu sancto spiratio passiva, quantum ad ordinem, à quo alius, nulla ulterior datur, cum productiones ad intra in Spiritu S. terminentur. Et hinc pater quinquarius numerus notionum.

Intelliges ex dictis primò. Ipsas origines & generationem, nativitatem, non esse notiones, partim quia per illas non dirigè, & proximè ipsa Persona, sed actus notionalis ipsius innotelet; partim, quia non significat per modum forme permanentis, sed quasi vialis & fluentis, & ita nativitas Filium non quasi in factò esse, sed quasi in fieri denotat.

Intelliges secundò. Cur innascibilitas connotat notionem; non item ingenerabilitas, vel inspirabilitas. Ratio nimirum est, quòd innascibilitas negat omnem modum ab alio procedendi, adeòque significat dignitatem primi fontalis principii, quæ non nisi primo supposito infinita & Divina intelligentiæ convenire potest. Ingenerabilitas verò, vel inspirabilitas tantum negat aliquem specialem & determinatum modum ab alio procedendi, quod etiam reperitur in creaturis, & ideo non significat dignitatem.

Neque refert, quòd innascibilitas sit negatio, negatio verò non sit dignitas. Nam esse, quòd in modo significandi innascibilitas formaliter dicat negationem; adhuc tamen pertinet ad dignitatem, quia ex parte rei significat importans fundamentum hujus negationis, quod connotat dignitatem: neque enim notio ipsa debet esse dignitas, sed dignitatem denotare & manifestare.

Quæris, quodnam sit hujus negationis fundamentum? Resp. esse ipsammet paternitatem, prout in ratione formæ hypotaticæ primò terminat Divinitatem: atque ita connotat naturam Divinam, ut à se habitam, facitque, quòd Pater habeat primatum originis, sicque fontale principium tum communicativum Deitatis, tum productivum Filii & Spiritus S.

§. II.

Divinarum Personarum similitudo, aequalitas, & mutua inhabitatio.

Divinas Personas sibi invicem simillimas & coæquales esse docet fides in Symbolo Athanasio. Qualis Pater, talis Filius, talis Spiritus S. & tres Personæ coæternæ sibi sunt, & coæquales. Ratio utriusque est manifesta: quia quantum magis aliqua conveniunt in una forma, tanto sunt similliora, & quantum magis sunt ad invicem commensurata absque unius excessu super alterum, tanto major est inter illa aequalitas: sed Divina Personæ tam in natura, quam omnibus perfectionibus simplicissime per identitatem conveniunt, nec reperitur in illis unius Personæ excessus super alteram, neque quoad perfectionem, neque quoad durationem: uti elegantissime expressit D. Augustinus.

Personis I. 6. de Trinit. c. 10. *In summa Trinitate unum est una, quantum tres simul sunt; nec plus unum, sicut duo quam una, & in se infinita sunt. Sed & singula sunt in singulis, omnia in singulis, & singula in omnibus, & omnia in omnibus, & unum omnia.*

Hæc pertinet intima & mutua Personarum interseccientia, quam Scholastici circuminseccionem Græci perichoristin vocant. Hæc quippe vox significat intimam & vitalem immanentiam unius Personæ in altera: quam illarum quælibet ex duplici capite obtinet. primò propter identificacionem cum essentia: in quo enim intimius aliquid esse potest, quam ubi est sua essentia? Secundò ratione originis: dum enim personæ productæ procedunt per modum termini immanentis, quælibet Persona productæ est in producta, seu principium in termino; & quælibet producta est in producente tanquam terminus in principio. Unde Joan. 10. Christus dixit: *Pater in me est, & ego in Patre.* Et Ecclesia in hymno: *In Patre natus Filius, & totus in Verbo Pater.*

Primus, qui hac voce *perichoristin* usus fuit, videtur esse Damascenus I. 3. fidei. c. 5. Res tamen ipsa è præallegatis Evangelii Verbis pridem antè à SS. PP. agnita atque exposita: è quibus notissimus Doctor D. Dionysius de Divin. nomin. c. 2. inquit. *Divina, celestiaque lumina tota in vobis esse:* & Cyrillus I. 1. Theol. c. 8. *hypostasin Filii esse in hypostasi Patris, sicut solis splendor est in sole.*

§. III.

Modi prædicandi de Divinis Personis.

¶ *Uta teste S. Hieron. citato à S. Th. q. 31. a. 2. Quia ex verbis inordinatè prolatis hæc est incertum, idèoque cum magna cautela loqui oportet de mysterio SS. Trinitatis; propterea breviter agendum de modo loquendi, & prædicandi, in Divinis. Et quidem in primis de modo prædicandi absolute ponimus sequentes regulas.*

Prima esto. Adjectiva notionalia possunt prædicari de essentialibus in concreto sumptis. Vera enim est hæc propositio, *DEVS generat*, quia DEVS Pater generat. Non autem de essentialibus in abstracto: falsæ enim sunt istæ. *Essentia generat, DEUS spirat.* Ratio est, quòd ut notionalia rectè prædicentur, debet significari persona habens illam formam notionalem: sed hæc tantùm significatur in nomine concreto, non autem abstracto.

Secunda est. *Essentialia* (inquit S. D. q. 39. a. 2.) *quæ non habent ordinem ad aliquem actum, sed remouent condiciones creaturæ à DEO, possunt prædicari de notionalibus, ut paternitas est æterna, immensa, &c.* Sensus est, prædicata absoluta quidditativa & negativa, ut sunt infinitus, æternus, immensus, à se &c. & alia, quæ non conveniunt essentia Divinæ sub statu reduplicationis & exercitio distinctionis virtualis, posse de abstractis notionalibus prædicari; non item illa, quæ conveniunt sub exercitio distinctionis virtualis.

Unde falsæ est hæc propositio. *Paternitas est communicabilis*, quia communicabilitas convenit essentia, ut virtualiter distinctæ ab omni notione.

Tertia. Signa universalis vel particularis, omnis, aliquis, nullus, ineptè & falsò junguntur termino essentiali, quis enim ferat dicentem: *Omnis DEVS creat?* bene tamen junguntur Personis. Verum enim est: *Qualibet Persona est ens à se, aliqua Persona est Filius, &c.*

Quarta. Dicitio exclusiva *solus*, tantùm non potest adungi termino personali respectu actus essentialis; potest autem adungi respectu prædicati notionalis. Ratio est manifesta: quia absoluta sunt communia; non autem notionalia. Unde ista quidem patiuntur exclusionem alterius Personæ, non autem illa: ita *solus Pater generat, non autem solus Pater creat.*

De modo singulariter vel pluraliter prædicandi I. 0. sint regulæ sequentes.

Prima. Prædicata, quæ Personis Divinis ratione solius essentia conveniunt, substantivè accepta non nisi singulariter prædicantur. Colligitur ex Concilio Toletano secundo supra citato dicente: *Hoc solùm numerum insinuat, quòd ad invicem sunt, & in hoc numero carent, quòd ad se sunt.* Ratio est, quòd Personis convenit ratione alicujus immultiplicabilis, est immultiplicabile, sed quæ conveniunt ratione Divinæ essentia, conveniunt ratione alicujus immultiplicabilis, ergo: ideo ex Symbolo Athanasii in Divinis non tantùm non dicuntur *tres Dii, tres Domini*, sed neque *tres æterni, omnipotentes*, neque secundum S. August. supr. cit. *tres magni, aut tres boni*, quia hæc omnia prædicata Personis conveniunt ratione essentia.

Dixi, *substantivè accepta*, quòd si enim adjectivè accipiuntur (veluti illa, quæ ex modo significandi sunt adjectiva, accipi possunt) nil prohibet, quin pluraliter dicantur. Unde in eodem Symbolo Athanasii dicitur: *tota tres Persona coæternæ sibi sunt*: ubi ly *coæternus* non ut prius *substantivè*, sed *adjectivè* accipitur. Rationem differentia accipe à S. Doctore q. 39. a. 3. *Quia singularitas vel pluralitas nominis substantivi attenditur secundum formam per nomen significatam; in adjectivis vero singularitas vel pluralitas secundum supposita; hinc dicitur unus Spirator, sed duo Spirantes, unus DEVS, sed tres habentes Deitatem.*

Secunda est: Quæ Divinis Personis conveniunt præcisè ratione proprietatis personalis, tantùm pluraliter, non singulariter de omnibus dicuntur. Ratio est opposita priori: nempe quæ conveniunt ratione proprietatum personalium, conveniunt ratione alicujus multiplicabilis: ergo non singulariter, sed tantùm pluraliter dici possunt. Ideo non dicitur in Divinis una Persona, & hypostasis, sed tres Personæ & hypostases: ipsa tamen proprietates personalis, sicut non nisi unam Personam constituit, ita neque singulariter de omnibus, neque pluraliter de singulis, sed singulariter de unica dicitur. *Sic unus est Pater, unus Filius, unus Spiritus S.*

Tertia. Prædicata, quæ partim ratione essentia, partim ratione proprietatum personalium conveniunt, illa tam pluraliter: quàm singulariter in Divinis dici possunt: sic dicimus primò, *unam trium Personatum subsistentiam absolutam*, in quantum significat perfectitatem independentem, & tres

& tres *subsistentias relativas*, acceptas videlicet propter incommunicabilitatis. Dicimus secundò, Divinas Personas esse unam rem & entitatem, & esse plures res & entitates. Unam rem & entitatem, secundum realitatem essentiae; plures secundum entitates & realitates relativas, quae utique sunt quidditates oppositae non enti, vel enti ficto, adeoque verae entitates & realitates.

Sed quomodo praedicata transcendentia, Ens, Unum, *Verum, Bonum*, singulariter, an pluraliter dicuntur in Divinis?

11. Respondeo primò. Ens singulariter & pluraliter dici posse. Potest ly *Ens*, significare vel *concretum* existentiae, hoc est essentiam & quidditatem, quae habet esse, vel ordinatur ad esse; vel *concretum entitatis*, hoc est, quidditatem oppositam non enti vel enti ficto. Si primo modo accipiat, constat ens non posse pluraliter dici, quia actus existentiae secundum dicta non multiplicatur relativè. Si accipitur secundo modo, potest pluraliter dici, quia quaelibet relatio est quidditas opposita non enti, vel enti ficto, & sic verum est, quod sint tria entia.

12. Respondeo secundò. Unum dici posse tam pluraliter, quam singulariter: singulariter, ratione essentiae, & sic dicimus. *SS. Trinitas unus DEVS, tres personae, una essentia*: Et Christus Joan. 10. *Ego & Pater unum sumus*. Ubi adnotante D. Augustino ly *unum* substantivè prolato significatur essentiae unitas, in ly *sumus* pluralitas Personarum. *Sumus enim non diceret de uno: sed unum non diceret de diversis*. Pluraliter, ratione

singularum Personarum, cum numerus non sit absque distinctione unitatum. Et sic dicimus, *unam essentiam esse tres Personas*, & tres unitates relativas. Non tamen (ut advertit S. D. q. 29. a. 4.) dici possunt *tria individua*, quia individuum est indivisum in se, & divitum à quovis alio secundum divisionem naturae, qualis non est in Divinis.

Respondeo tertio. *Verum & bonum* non pluraliter dici in Divinis. Et de bono constat ex prædictis, ubi bonitatem & perfectionem relativè negavimus in Divinis: Cum ergo bonitas relationibus non nisi ratione esse Divini absoluti in se inclusi conveniat, multiplicari non potest: ideoque cum S. August. ibidem *tres bonos* substantivè dici posse negavimus. Idem asserendum est de vero. Nam veritas idem hic est, quod cognoscibilitas entis, sed hæc multiplicari nequit, quia convenit Divinis Personis ratione actus puri, & essentiae immaterialissimæ, quæ multiplicationem non patitur.

Si tandem peras, quomodo ly *Persona* de singulis Personis dicatur? An videlicet univoce per modum generis, vel speciei? Respondeo negativè: quia non potest in Divinis perfectè præfieri aliæ quæ ratio communis æqualiter participabilis à his inferioribus. Igitur hoc prædicatum habet potius per modum individui vagi, imperfectè abstractibilis à suis inferioribus, quod significet distinctionem ex parte naturæ, & distinctionem in modo subsistendi.

DISPUTATIO XXVI.

DE

Divinis Personis in specie.

Ad q. 33. usque ad 39.

Post tractationem eorum, quæ ad cognitionem Divinarum personarum generatim pertinent, superest illa quoque expendere, quæ De Divinis Personis singillatim in quaestione veniunt, quibus expositis totum tractatum in Divinis missionibus cum Angelico Doctore in q. 41. absolvimus.

ARTICULUS I.

De nominibus prima & secunda Personæ.

SUMMARI A.

1. *Tria propria nomina prima Personæ, & primò Pater.*
2. *Quo sensu proprie dicatur principium?*
3. *An etiam conveniat nomen Auctoris?*
4. *Quo sensu dicatur ingenuus?*
5. *Secunda Persona proprie Verbum & Filius.*
6. *Item imago.*
7. *Nomina appropriata Patris & Filii.*

§. I.

Nomina prima Personæ.

1. *Tria sunt nomina, quæ primæ personæ in Divinis tribuantur: Pater, Principium, & Ingenuus. Pater dicitur, non eâ solum ratione, quâ*

Pater creaturatum & omnium illarum est conditor, quæ translatitia acceptio paternitatis communis est toti Trinitati; neque prout per gratiam sanctificantem creaturas rationales adoptat in filios, cum & istud commune sit omnibus Personis, sed quia æternâ generatione Filium sibi consubstantialem producit.

Principium quoque dicitur, non solum sub communi ratione principii, sive ad extra, quod tutius toti competit Trinitati; sive ad intra, quod etiam Filio convenit, sed antonomastice, tanquam principium sine omni principio, non modo causante, in quo à creaturis; sed etiam producente, in quo à reliquis Personis secernitur.